SJ-10

Total No. of Pages : 3

Seat No	

B.Ed. (Part - II) Semester (IV) Examination, April– 2025
Education
5a- Knowledge and Curriculum (Part - IV)
Sub. Code : 77966

Day and Date : Friday, 04/04/2025 **Total Marks :35**

Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

Instructions :
1. **All Questions are compulsory.**
2. **Figures to the right indicate full marks.**

Q.1) Complete the following sentences choosing correct option. **(5)**

1) ..... knowledge is called personal knowledge.
   a) Collective b) Enlightenment
   c) Empirical d) Editorial

2) ..... commission undertook the task of reorganizing the entire education curriculum.
   a) Mudaliyaar b) Acharya Rammurti
   c) Dr. D.S. Kothari d) Dr. Sarvapalli Radhakrishnan.

3) Muloyoga the cancept of Mulyoga education was introduced by the ..... philosopher.
   a) Rabindranath Tagor b) Mahatma Gandhi
   c) Mahatma Phule d) Dr. Babasaheb Ambeadkar

4) ..... worked to give a classical and Holistic form to fobels Balodyan method.
   a) Plato b) Rousseau
   c) Mattesoi d) aristotle

5) Rabinranath Tagore founded..... Sanstha.
   a) Santiniketan b) Shriniketan
   c) Vishwabharati d) Antarbharti

P.T.O.

A6673

Scanned with OKEN Scanner

Q.2) Write short answers to the following questions. **(10)**

1) Explain plato's educational ideas.
2) Explain the role of the state in curriculum.
3) Explain the concept of knowledge and skill with suitable example.

Q.3) Explain the changing role of the teacher in the 21st century and the importance of skills. **(10)**

Q.4) What are the challenges facing Indian society due to Urbanization, privatization and globalization? Explain the role of education for that. **(10)**

OR

Which principles should be considered to construct the curriculum?

मराठी रुपांतर

सूचना: 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. 1) रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. **(5)**

1) व्यक्तीगत ज्ञानास..... ज्ञान म्हणतात.

अ) संकलीत ब) आत्म

क) प्रत्यक्ष क) संपादित

2) संपूर्ण शिक्षणाचा अभ्यासक्रम करुन त्याची पुनर्रचना करण्याचे कार्य..... या आयोगाने केले.

अ) मुदलियार ब) आचार्य राममूर्ती

क) डॉ.डी.एस.कोठारी ड) डॉ.सर्वपल्ली राधाकृष्णन

3) मूलोद्योग शिक्षणाची संकल्पना..... तत्त्ववेत्याने मांडली.

अ) रविंद्रनाथ टागोर ब) महात्मा गांधी

क) महात्मा फुले ड) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर

Scanned with OKEN Scanner

4) फोबेलच्या बालोद्यान पद्धतीला शास्त्रीय व सकस स्वरुप देण्याचे कार्य..... यांनी केले.

अ) प्लेटो　　ब) रुसो

क) मॉंटेसोरी　　ड) ॲरिस्टॉटल

5) रविंद्रनाथ टागोर यांनी..... संस्थेची स्थापना केली.

अ) शांती निकेतन　　ब) श्रीनिकेतन

क) विश्वभारती　　ड) अंतरभारती

प्र.2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **(10)**

1) प्लेटोचे शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा.

2) राज्याची अभ्यासक्रमातील भूमिका स्पष्ट करा.

3) ज्ञान आणि कौशल्य ह्या संकल्पना योग्य त्या उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्र.3) 21व्या शतकातील शिक्षकाची बदलती भूमिका व कौशल्यांचे महत्त्व सांगा. **(10)**

प्र.4) शहरीकरण, खाजगीकरण व वैश्विकीकरण यांची भारतीय समाजापुढील कोणती आव्हाने आहेत? त्यासाठी शिक्षणाची भूमिका सांगा. **(10)**

किंवा

अभ्यासक्रमाची रचना करताना कोणकोणत्या तत्त्वांचा विचार आवश्यक आहे?

AGO173

Scanned with OKEN Scanner

Seat No.	

B. Ed. (Part - II) (Semester-IV)
Examination, November 2025
Gender, School and Society
Paper - VIII
Sub. Code : 77965

Day and Date : Monday, 10-11-2025 **Total Marks : 35**

Time : 02.30 p.m. to 04.00 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Read the English questions as original version.
4) Answers to Q. 3 and Q.4 should be written in 800 words.

Q1) **Fill in the blanks with appropriate alternative and rewrite the sentences.** [5]

1) The killing of a relative, especially a girl or women who is perceived to have brought dishonour on the family is called -----.

a) Dowery c) Child marriage
c) Honour killing d) Feticide

2) ----- was the international women's year declareed by UNO.

a) 1975 b) 1966
c) 1965 d) 1976

3) Feminism means -----.

a) Economic Equality b) Political Equality
c) Social equality d) All of these

4) ----- is an agent of change in education process.

a) Teacher b) Student
c) Parent d) Society

P.T.O.

Scanned with OKEN Scanner

5) ----- established the first university of women in Maharashtra.

i) Dhondo Keshav Karve ii) Savitribai Phule

iii) Tarabai Modak iv) Lokmanya Tilak

Q2) Write the answers the following questions in 250 words (any two). [10]

a) Differentiate between sex and gender.

b) How will you create gender friendly environment in your class?

c) Explain the types of sexual harassment.

Q3) Explain the meaning of life skills and how these life skills are important in human life? [10]

Q4) Which remedies will you suggest to reduce teacher, parents attitudes to have high expectations from girls? [10]

OR

Explain the important process of Paradigm shift from women's studies to gender studies

(मराठी रुपांतर)

सूचना :

1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ प्रश्नपत्रिकेसाठी इंग्रजी प्रश्न वाचावेत.
4) प्रश्न क्र. 3 व 4 यांची उत्तरे 800 शब्दांत लिहा.

Q1) रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा. [5]

i) एखाद्या मुलीला किंवा स्त्रीला कुटुंबाच्या प्रतिष्ठेला बाधा येईल असे कृत्य केल्याने तिला जिवे मारले जाते, यालाच ----- म्हणतात.

अ) हुंडाबळी ब) बालविवाह

क) प्रतिष्ठेसाठी हत्या क) भ्रुणहत्या

Scanned with OKEN Scanner

ii) युनोने ----- हे आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष म्हणून घोषित केले होते.

अ) 1975 ब) 1966

क) 1965 ड) 1976

iii) स्त्री मुक्ती चळवळ म्हणजे -----.

अ) आर्थिक समानता ब) राजकीय समानता

क) सामाजिक समानता ड) दिलेले सर्व पर्याय

iv) शिक्षणामध्ये ----- यांना बदलाचा दूत म्हटले जाते.

अ) शिक्षक ब) विद्यार्थी

क) पालक ड) समाज

v) ----- यांनी महाराष्ट्रामध्ये पहिले महिला विद्यापीठ सुरू केले.

अ) धोंडो केशव कर्वे ब) सावित्रीबाई फुले

क) ताराबाई मोडक ड) लोकमान्य टिळक

Q2) खालील प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन). [10]

अ) लिंग व लिंगभाव यातील फरक स्पष्ट करा.

ब) तुम्ही तुमच्या वर्गामध्ये लिंगभावासाठी अनुकूल वातावरण कसे निर्माण कराल?

क) लैंगिक छळाचे प्रकार स्पष्ट करा.

Q3) जीवन कौशल्यांचा अर्थ स्पष्ट करा व ही जीवन कौशल्ये मानवी जीवनात कशी महत्त्वाची आहेत? [10]

Q4) मुलींकडून उच्च अपेक्षा ठेवणाऱ्या शिक्षक, पालक यांचा दृष्टिकोन सुधारण्यासाठी आपण कोणकोणते उपाय सुचवाल? [10]

किंवा

स्त्री अभ्यासाकडून लिंगभाव अभ्यासाकडे झालेल्या वाटचालीची महत्त्वाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Scanned with OKEN Scanner

Seat No	

B.Ed. (Part - II) (Semester -IV)
Examination, April– 2025
CREATING AN INCLUSIVE SCHOOL (Paper - IX)
Sub. Code : 77967

Day and Date : Saturday, 05/04/2025 **Total Marks :35**

Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

Instructions :
1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English**
4) **Answer the question number 3 and 4 in 800 words.**

Q1) Choose correct alternative and complete the following sentences. **(5)**

1. The right to education act was introduced in the year .....
   a) 2006 b) 2007
   c) 2009 d) 2008
2. ..... is the characteristic of a teacher which is least important in inclusive education.
   a) Sensitivity towards children
   b) Patience and affection for students knowledge regarding disability.
   c) Disabilities of students
   d) Socio economic status of a teacher
3. The word SSA stands for.....
   a) Sarva Shiksha Abhiyan b) Sampurna Shiksha Abhiyan
   c) Sarva Shikshak Abhiyan d) Sampurna Shikshak Abhiyan
4. Children and young adults can generally hear sound ranging from
   a) 20 to 200 Hertz b) 20 to 20,000 Hertz
   c) 200 to 2,000 Hertz d) 1,000 to 20,000 Hertz
5. Difficulty in recalling sequence of letters in words and frequent loss of visual memory is associated with .....
   a) Dysgraphia b) Dyscalculia
   c) Dyslexia d) Dyspraxia

Scanned with OKEN Scanner

Q.2) Answer the following questions in 250 words. **(10)**

a) Describe the role of inclusive school modern time.

b) How do you educate the visually impaired?

c) Explain the principles and benefits of inclusive education.

Q.3) Write in detail the physical facilities required for an ideal inclusive school. **(10)**

Q.4) How do you teach students who are creative, mentally retarded and physically disabled? **(10)**

OR

Describe the characteristics and role of an inclusive teacher in designing inclusive classrooms.

मराठी रुपांतर

सूचना: 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3. मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

4. प्रश्न क्रमांक 3 आणि 4 ची उत्तरे 800 शब्दांत लिहावीत.

प्रश्न 1) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा. **(5)**

1. ..... साली शिक्षण हक्क कायदा लागू करण्यात आला.

अ) 2006 ब) 2007

क) 2009 ड) 2008

2. सर्वसमावेशक शिक्षणामध्ये शिक्षकाचे ..... हे वैशिष्ट्य कमी महत्त्वाचे आहे.

अ) मुलांबद्दल संवेदनशीलता

ब) विद्यार्थ्यांच्या अपंगत्वाबद्दलच्या ज्ञानाबद्दल संयम आणि आपुलकी

क) विद्यार्थ्यांचे अपंगत्व

ड) शिक्षकाची सामाजिक आर्थिक स्थिती

Scanned with OKEN Scanner

3. SSA म्हणजे..... .होय.

अ) सर्व शिक्षा अभियान　　ब) संपूर्ण शिक्षा अभियान

क) सर्व शिक्षक अभियान　　ड) संपूर्ण शिक्षक अभियान

4. मुले आणि तरुण प्रौढ साधारणपणे .....पर्यंत आवाज ऐकू शकतात.

अ) 20 ते 200 हर्ट्झ　　ब) 20 ते 20,000 हर्ट्झ

क) 200 ते 2,000 हर्ट्झ　　ड) 1,000 ते 20,000 हर्ट्झ

5. शब्दांमधील अक्षरांचा क्रम आठवण्यात अडचण आणि वारंवार दृश्य आठवण कमी होणे हे .....शी संबंधित आहे.

अ) डिस्ग्राफिया　　ब) डिस्कॅल्क्युलिया

क) डिस्लेक्सिया　　ड) डिस्प्रॅक्सिया

प्र.2) खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांमध्ये लिहा. **(10)**

अ) आधुनिक युगामध्ये समावेशित शाळेची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) अंध मुलांना शिक्षण कसे द्याल?

क) सर्वसमावेशक शिक्षणाची तत्त्वे आणि फायदे स्पष्ट कराण

प्र.3) आदर्श समावेशित शाळेतील भौतिक साधन सुविधा कशा असाव्यात हे विस्ताराने स्पष्ट करा. **(10)**

प्र.4) सर्जनशील, मतिमंद व शारीरिकदृष्ट्या अपंग विद्यार्थ्यांना शिक्षण कसे द्याल? **(10)**

किंवा

समावेशित शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये सांगून समावेशित वर्ग तयार करताना शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

Scanned with OKEN Scanner

SJ-12

Seat No.	

Total No. of Pages : 2

B.Ed. (Part - II) (Semester -IV) (CBCS)
Examination, April-2025
GUIDANCE AND COUNSELLING (Paper - X)
Sub. Code : 77969

Day and Date : Monday, 07/04/2025 **Total Marks : 35**

Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer in one sentence [5]

1) Who is the father of vocational guidance?
2) What is meant by educational guidance?
3) Who is the father of directive counselling?
4) What is the I Q of moderately mentally retarded child?
5) In which year juvenile justice act passed?

Q2) Answer in short (any two) [10]

1) Give assumptions of guidance.
2) Explain characteristics of educational guidance.
3) List precautions required while forming questionnaire.

Q3) What is meant by group guidance? List techniques involved in group guidance and explain need and scope of group guidance. [10]

Q4) What is meant by intellectually challenged child? explain the essential programmes to help them. [10]

OR

What is meant by case study? explain in short the things involved in case study.

P.T.O.

Scanned with OKEN Scanner

मराठी रूपांतर

सूचना :

1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **[5]**

1) व्यवसाय मार्गदर्शनाचा जनक कोणास म्हणतात?

2) शैक्षणिक मार्गदर्शन म्हणजे काय?

3) निर्देशित समुपदेशनाचा जनक कोण?

4) जडबुद्धी बालकाचा बुद्धांक किती असतो?

5) बालगुन्हेगार न्याय कायदा कधी अस्तित्वात आला?

Q2) थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[10]**

1) मार्गदर्शनाची गृहितके सांगा.

2) शैक्षणिक मार्गदर्शनाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.

3) प्रश्नावली तयार करताना कोणती पथ्ये पाळली जावीत ते लिहा.

Q3) समूह मार्गदर्शन म्हणजे काय? समूह मार्गदर्शनाची तंत्रे सांगून गरज व व्याप्ती स्पष्ट करा. **[10]**

Q4) बौद्धिकदृष्ट्या मागासलेली बालके कोणास म्हणतात ते सांगून त्यांच्या मदतीसाठी आवश्यक कृती कार्यक्रम स्पष्ट करा. **[10]**

किंवा

व्यक्तिअभ्यास म्हणजे काय ते सांगून व्यक्तिअभ्यासात समाविष्ट होणाऱ्या बाबी थोडक्यात स्पष्ट करा.

Scanned with OKEN Scanner

SR - 12

Total No. of Pages : 3

Seat No.	

B. Ed. (Part - II) (Semester-IV) (CBCS) (NEW)

Examination, November 2025

Knowledge And Curriculum

Paper - 6 B II

Sub. Code : 77966

Day and Date : Tuesday, 11-11-2025 Total Marks : 35

Time : 02.30 p.m. to 04.00 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Candidate who intend to write their answers in Marathi are advised to read the question in English.
4) Answer question No. 2 in 250 words each.
5) Answer question No. 3 and 4 is 800 words each.

Q1) **Complete the following sentences choosing correct option.** [5]

1) 29 August,1947 ----- was elected as the chairman of the Drafting Committee.
   a) Dr. Babasaheb Ambedkar c) Ammu Swaminathon
   c) Dr. Rajendra Prasad d) Hansa Jivaraj Mehta

2) Right to equality is included in Clause -----.
   a) 14 to 20 b) 23 to 25
   c) 23 to 24 d) 23 to 27

3) Mahatma Gandhi emphasized on the development of -----.
   a) intellect b) mind
   c) dextenity d) 3 H concept

4) Principles of curriculum development ----- have been laid down by this Apex body.
   a) N.C.E.R.T b) N.C.T.E.
   c) S.C.E.R.T. d) All of these

P.T.O.

Scanned with OKEN Scanner

5) 'School without a timetable is a ship without a rudder' Who said this?

a) S. K. Kochar
c) Emerson
b) S.K. Thosar
d) Eamlson

Q2) Answer the following questions in brief (any two) [10]

a) Explain the recommendations of Kothari Commission.

b) Explain the difference between knowledge and skill.

c) Explain the role of a teacher in the 21st century.

Q3) Discuss the importance of school discipline and discuss the timetable of school. [10]

Q4) Explain the concept and need of privatization. Explain the role of Maharashtra Government in privatization of education. [10]

OR

Describe Rabindranath Tagore's philosophy of life and education and explain his views on objectives, curriculum, education, disciplie and students.

(मराठी रुपांतर)

सूचना :

1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.
4) प्रश्न क्र. 2 चे उत्तर 250 शब्दांत लिहा.
5) प्रश्न क्र . 3 व 4 ची उत्तरे 800 शब्दांत लिहा.

Q1) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा. [5]

i) 29 ऑगस्ट, 1947 रोजी ----- यांची मसुदा समितीचे अध्यक्ष म्हणून निवड करण्यात आली.

अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
ब) अम्मू स्वामीनाथन
क) डॉ. राजेन्द्रप्रसाद
ड) हंसा जिवराज मेहता

Scanned with OKEN Scanner

ii) समानतेचा हक्क ---- मध्ये आहे.

अ) कलम 18 ते 20 ब) कलम 23 ते 25

क) कलम 23 ते 24 ड) कलम 23 ते 27

iii) महात्मा गांधीजींनी ----- विकासावर भर दिला.

अ) बुद्धीच्या ब) मनाच्या

क) हस्तकौशल्याच्या ड) 3H संकल्पनेच्या

iv) अभ्यासक्रम विकसनाची तत्त्वे ----- या शिक्षणसंस्थेने निश्चित केलेली आहेत.

अ) एन.सी.ई.आर.टी. ब) एन.सी.टी.ई.

क) एस.सी.ई.आर.टी. ड) दिलेले सर्व पर्याय.

v) 'वेळापत्रकाशिवाय शाळा म्हणजे सुकाणूशिवाय जहाज' हे उद्गार ----- यांनी काढलेले आहेत.

अ) एस. के. कोचर ब) इमरसन

क) एस.के. ठोसर ड) इमलसन

Q2) **खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतीही दोन).** **[10]**

अ) कोठारी आयोगाने सांगितलेल्या शिफारसी स्पष्ट करा.

ब) ज्ञान आणि कौशल्य यातील फरक स्पष्ट करा.

क) 21 व्या शतकातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

Q3) शालेय शिस्तीचे महत्त्व सांगून शालेय वेळापत्रकांची सोदाहरण चर्चा करा. **[10]**

Q4) खाजगीकरण संकल्पना आणि गरज सांगून शिक्षणाच्या खाजगीकरणात महाराष्ट्र शासनाची भूमिका स्पष्ट करा. **[10]**

किंवा

रविंद्रनाथ टागोर यांचे जीवनविषयक व शिक्षणविषयक तत्त्वज्ञान सांगून उद्दिष्टे, अभ्यासक्रम, शिक्षण, शिस्त, विद्यार्थी याबद्दल त्यांची मते स्पष्ट करा.

Scanned with OKEN Scanner

SR - 13

Total No. of Pages : 3

Seat No.	

B. Ed. (Part - II) (Semester-IV)

Examination, November 2025

Creating an Inclusive School

Sub. Code : 77967

Day and Date : Wednesday, 12-11-2025 **Total Marks : 35**

Time : 02.30 p.m. to 04.00 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

3) Candidate who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.

***Q1)* Choose the correct alternatives.** [5]

1) Which of the following types of students are included in Inclusive classroom?

a) Physically Handicapped b) Mentally retarded

c) Visually impaired d) all of these

2) International Blind Day is celebrated on -----.

a) Second Thursday of October b) First Monday of December

c) Third Saturday of April d) First Tuesday of May

3) Speech Therapy is useful for the ----- children.

a) Mental retarded b) Deaf

c) Blind d) Physically Handicapped

4) Right to Education Act was passed by the parliament of India in the year -----.

a) 2009 b) 2002

c) 2005 d) 2010

P.T.O.

Scanned with OKEN Scanner

5) Sign Language is useful for the ----- students.

a) Blind b) Hearing impared.

c) Mental Retarded d) Physically Handicapped

Q2) Answer the following questions in 250 words (any two). [10]

a) Explain the concept of Inclusive Education.

b) Which equipment's are useful for a ideal Inclusive School?

c) Write the needs of Inclusive Education.

Q3) Answer the following question in 800 words. [10]

Explain the role of teachers in Inclusive Classroom.

Q4) Answer the following question in 800 words. [10]

Explain the role of teachers in Inclusive Classroom.State the governmet provisions and schemes for the Special Children.

OR

What are the types of Mental Retardation? Which education programme do you implement for teaching mental retarded child?

(मराठी रुपांतर)

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

Q1) योग्य पर्याय निवडा. [5]

i) खालीलपैकी कोणत्या प्रकारच्या बालकाचा समावेश समावेशित शाळेत होतो?

अ) शारीरिक अपंग ब) मतिमंद

क) दृष्टिदोष ड) दिलेले सर्व पर्याय

Scanned with OKEN Scanner

ii) आंतरराष्ट्रीय अंध दिन ----- दिवशी साजरा केला जातो.

अ) ऑक्टोबर महिन्यातील दुसरा गुरूवार ब) डिसेंबर महिन्यातील पहिला सोमवार

क) एप्रिल महिन्यातील तिसरा शनिवार ड) मे महिन्यातील पहिला मंगळवार

iii) वाचा सुधार हे ----- विद्यार्थ्यांसाठी उपयुक्त आहे.

अ) मतिमंद ब) मूकबधीर

क) अंध ड) शारीरिक अपंग

iv) शिक्षण हक्क कायदा संसदेने ----- साली पास केला.

अ) 2009 ब) 2002

क) 2005 ड) 2010

v) खुणांची भाषा ----- मुलांसाठी उपयुक्त आहे.

अ) अंध ब) कर्ण दोष

क) मतिमंद ड) शारीरिक अपंग

Q2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा (कोणतीही दोन). **[10]**

अ) समावेशित शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) आदर्श समावेशित शाळेसाठी कोणती साधने उपयुक्त आहेत?

क) समावेशित शिक्षणाची गरज लिहा.

Q3) खालील प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दांत लिहा. **[10]**

समावेशित शाळेतील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

Q4) खालील प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दांत लिहा. **[10]**

विशेष बालकांसाठी असणाऱ्या शासकीय योजना व तरतुदी सांगा.

किंवा

मतिमंद बालकाचे प्रकार कोणते आहेत? मतिमंद बालकाला अध्यापनासाठी तुम्ही कोणता शैक्षणिक कार्यक्रम राबवाल?

Scanned with OKEN Scanner

Seat No.	

B. Ed. (Part - II) (Semester-IV)
Examination, November 2025
Environmental Education
Sub. Code : 77970

Day and Date : Thursday, 13-11-2025 **Total Marks : 35**

Time : 02.30 p.m. to 04.00 p.m.

Instructions : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Candidate who intend to write their answers in Marathi are advised to read the original questions in English.

[5]

Q1) **Choose the correct option and complete the sentence.**

1) Ecosystem concept was first putforth by -----.
   a) Roter b) Binnet
   c) A.G. Tansley d) Odum

2) Sound measured in ----- unit.
   a) Thermameter b) Parameter
   c) Centrigrade d) Desible

3) Radhanagari Forest in Kolkapur district is famous for ----- animal.
   a) Bison b) Tiger
   c) Elephant d) Deer

4) In India environmental education conference was held in -----.
   a) Delhi b) Mumbai
   c) Madras d) Ahamadabad

Scanned with OKEN Scanner

5) Ozone found in ----- layer.

a) Toposphere b) Mesosphere

c) Stratosphere d) Ionosphere

Q2) Answer the following questions in 250 words (any two). [10]

a) Importance of food chain in environment.

b) Write the main types of Energy resource.

c) What is meant by biodiversity? Explain the concept of Biodiversity.

Q3) Answer the following question in 800 words. [10]

What is water pollution? Explain the causes, effects and remedies of it.

Q4) Answer the following question in 800 words. [10]

Define the meaning, concept of environmental education and explain the scope and importance.

OR

What is meant by Environment? Explain the correlation in between natural factors with Economical, Technological and Cultural factor.

(मराठी रुपांतर)

सूचना :

1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

Q1) योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. [5]

i) परिसंस्था ही संकल्पना सर्वप्रथम ----- यांनी मांडली.

अ) रोटर ब) बीने

क) ए.जी. टॅन्सले ड) ओडम

Scanned with OKEN Scanner

ii) ध्वनी ----- एककामध्ये मोजतात.

अ) थर्मामीटर ब) पॅरामीटर

क) सेंट्रीग्रेड ड) डेसीबल

iii) कोल्हापूर जिल्ह्यातील राधानगरी जंगल हे ----- प्राण्यांसाठी प्रसिद्ध आहे.

अ) गवा रेडे ब) वाघ

क) हत्ती ड) हरीण

iv) भारतामध्ये पर्यावरण शिक्षण परिषद ----- ठिकाणी आयोजित करण्यात आली होती.

अ) दिल्ली ब) मुंबई

क) मद्रास ड) अहमदाबाद

v) ओझोन ----- स्तरामध्ये आढळतो.

अ) तपांबर ब) मध्यावरण

क) स्तितांबर ड) आयनांबर

Q2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (किमान 250 शब्द) (कोणतीही दोन). **[10]**

अ) पर्यावरणातील अन्नसाखळीचे महत्त्व.

ब) ऊर्जा संसाधनांचे मुख्य प्रकार लिहा.

क) जैवविविधता म्हणजे काय? त्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

Q3) खालील प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दांत लिहा. **[10]**

जलप्रदूषण म्हणजे काय? जलप्रदूषणाची कारणे, परिणाम आणि उपाययोजना स्पष्ट करा.

Q4) खालील प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दांत लिहा. **[10]**

पर्यावरण शिक्षणाचा अर्थ सांगून पर्यावरण शिक्षणाची संकल्पना, व्याप्ती व महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

पर्यावरण म्हणजे काय? पर्यावरणाच्या नैसर्गिक घटकांचा आर्थिक, तांत्रिक व सांस्कृतिक घटकांशी असणारा सहसंबंध सविस्तर स्पष्ट करा.

Scanned with OKEN Scanner